

Historia ochrony strefowej z uwagami na przyszłość

Tadeusz Mizera

Katedra Zoologii Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu & KOO

W 2024 roku obchodzimy 40 lecie funkcjonowania specjalnej formy ochrony ptaków i innych zwierząt jakim jest "ochrona strefowa". Ta nowatorska forma ochrony została ustanowiona zarządzeniem ówczesnego Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1983 roku. Dotyczyła ona 10 gatunków, w tym 8 gatunków ptaków drapieżnych, puchacza oraz bociana czarnego. Na mocy tych przepisów tworzono strefy ochronne o promieniu do 200 m w których obowiązywał zakaz dokonywania wszelkich istotnych zmian. Ponadto obostrzenia te obowiązywały w okresie od dnia 1 lutego do dnia 31 lipca na obszarze w promieniu do 500 m od gniazd. Leśnicy, miłośnicy ptaków, a szczególnie członkowie Komitetu Ochrony Orłów zgłaszali do konserwatorów Przyrody liczne wnioski o utworzenie stref ochrony. W 1995 roku ówczesny Minister Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych i Leśnictwa zmodyfikował przepisy poprzez dodanie kolejnych 7 gatunków ptaków oraz 2 gatunków gadów. Kolejna modyfikacja nastąpiła w 2001 roku. Minister Środowiska na mocy rozporządzenia zmniejszył wielkość stref ściślejszej dla 6 gatunków ptaków z 200 m do 100 m, w tym dla orlika krzykliwego i bociana czarnego. Zmodyfikowano też terminy obowiązywania zakazów. Dostosowano terminy ochrony do biologii poszczególnych gatunków co polepszyło stan ochrony. Gatunki "wczesne" podlegały ochronie już od dnia 1 stycznia, inne od 1.02, 1.03, 1.04, 1.05. Zmiana ta umożliwiała też leśnikom wydłużenie czasu na wykonywanie prac w strefach 500 m. W 2004 r. istniało już 2830 stref. Kolejne zmiany wniosły rozporządzenia z 2004, 2011, 2014. Umożliwiły one ochronę strefową kolejnych gatunków zwierząt. W 2014 r. przywrócono też 200 m strefę wokół gniazd bociana czarnego. Obecnie obowiązuje rozporządzenie z 2016 roku, które ochroną strefową obejmuje 4 gat. ssaków plus zimowiska nietoperzy, 3 gat. gadów, 1 ważkę oraz 20 gatunków ptaków. W 2020 roku w lasach państwowych istniało 3893 stref o łącznym obszarze 172 939 ha, w tym 38 050 ha w ramach ochrony całorocznej. 96% stanowiły strefy chroniące stanowiska ptaków. Czy ta forma ochrony przyniosła zamierzony efekt? Dla części gatunków z pewnością tak. W referacie autor analizuje sytuacje poszczególnych gatunków oraz wskaże kierunek zmian.